

BESCHIKKING

Wet Natuurbescherming – opdracht / ontheffing soorten faunabeheer

Aanvrager	Stichting Faunabeheereenheid Overijssel
Aangevraagde activiteiten :	Opdracht Wnb schadebestrijding Grauwe gans
Datum ontvangst aanvraag :	16.11.2023
Locatie :	N2000 gebieden: De Weerribben, De Wieden, Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, Zwarte Meer, Ketelmeer & Vossemeer en Rijntakken (IJsseluitwaarden)
Datum beschikking :	31.01.2024
Kenmerk :	D2024-00002754
Zaaknummer :	Z2023-00003654

Deze beschikking is als volgt opgebouwd:

A.	BESLUIT ONTHEFFING SOORTEN RUIMTELIJKE ONTWIKKELING.....	3
A.1	Aanvraag.....	3
A.2	Besluit.....	3
A.3	Ondertekening en verzending.....	4
A.4	Niet mee eens?.....	5
B.	VOORSCHRIFTEN BIJ HET BESLUIT.....	6
B.1	Informatie die van belang is bij melden of contact met bevoegd gezag.....	6
B.2	Algemeen.....	6
B.3	Registratie en rapportage.....	6
C.	OVERWEGINGEN BIJ HET BESLUIT.....	8
C.1	Opdracht/ontheffing.....	8
C.1.1	Omschrijving handeling.....	8
C.1.2	Andere getroffen preventieve maatregelen.....	12
C.1.3	Gegevens over (dreigende) schade.....	12
C.1.4	Wettelijk belang van de handeling.....	14
C.1.5	Opdracht / ontheffing.....	14
C.1.6	Periode.....	14
C.1.7	Onderliggende documenten.....	14
C.2	Bevoegdheid.....	14
C.2.1	Gedeputeerde Staten van Overijssel bevoegd.....	14
C.3	Procedure.....	14
C.4	Toetsingskader.....	14
C.4.1	Wettelijke regels.....	15
C.4.2	Provinciaal beleid.....	16
D.	TOETSING.....	16
D.1	Inhoudelijke beoordeling.....	16
D.1.1	Uitgangspunten opdracht/ontheffing.....	16
D.1.2	Toetsing belangrijke schade aan gewassen.....	19
D.1.3	Toetsing treffen van preventieve maatregelen.....	22
D.1.4	Toetsing gunstige staat van instandhouding.....	25
D.1.5	Toetsing provinciaal beleid.....	27
D.1.6	Toetsing gebruikte middelen, methoden, en tijd en plaats.....	28
D.1.7	Toetsing aan wettelijk belang.....	29
D.1.8	Eindconclusie toetsing.....	29
D.1.9	Zorgplicht blijft altijd gelden.....	29

E. SLOTCONCLUSIE.....29

A. BESLUIT ONTHEFFING SOORTEN RUIMTELIJKE ONTWIKKELING

A.1 Aanvraag

U heeft namens het bestuur van de Faunabeheereenheid Overijssel een aanvraag ingediend voor een opdracht en ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming – onderdeel soorten (verder Wnb). Deze aanvraag hebben wij op 16 november 2023 ontvangen.¹ Hieronder geven wij onze beslissing weer.

A.2 Besluit

Wij geven *opdracht* aan een geselecteerde groep personen (zie bijlage II van dit besluit) voor het beperken van de omvang van de populatie jaarrond verblijvende grauwe ganzen in Overijssel met het geweer.² De personen in bijlage II zijn geselecteerd op de volgende criteria:

- de persoon is jachtaktehouder en Buitengewoon Opsporingsambtenaar (BOA)³ met faunabeheer in de taakomschrijving, of
- de persoon is jachtaktehouder en in professioneel dienstverband met faunabeheer in de taakomschrijving, en;
- de persoon heeft ervaring met het werken in natuurgebieden; en,
- de persoon heeft ervaring met het schieten van ganzen.

De geselecteerde personen (bijlage II) krijgen voor het uitvoeren van deze opdracht (het schieten van koppelvormende grauwe ganzen), toegang tot gronden van derden zonder dat de toestemming van de grondgebruiker en/of grondeigenaar voor het betreden van hun gronden nodig is, zo nodig met behulp van de sterke arm.⁴ Hierbij hebben de geselecteerde personen toegang tot alle gronden in de volgende Natura 2000-gebieden in de provincie Overijssel, en in een zone van maximaal 500m¹ daaromheen, op agrarische percelen, op het grondgebied van de provincie Overijssel:

- *Weerribben,*
- *De Wieden,*
- *Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht,*
- *Zwarte Meer,*
- *Ketelmeer & Vossemeer, en*
- *Rijntakken (deelgebied IJsseluiterwaarden)*

Wij geven *ontheffing* aan de geselecteerde personen (bijlage II) om koppelvormende grauwe ganzen in de bovengenoemde gebieden in Overijssel met gebruikmaking van het geweer, in de dag periode tussen 09.00 uur en 16.00 uur, te schieten.⁵ Wij geven ook ontheffing om een geluiddemper op het geweer te gebruiken.⁶

Wij geven ook ontheffing om het geweer te gebruiken op gronden niet zijnde een jachtveld.⁷

De opdracht en ontheffing zijn verleend op basis van het *Beheerplan koppelreductie grauwe gans van de FBE Overijssel* (beheerplan) en het bijhorende *Protocol beheerplan koppelreductie*.

Het belang van de opdracht en ontheffing is: ⁸

- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen;

¹ Ons kenmerk: Ons kenmerk: D2023-00023055; Z2023-00003654.

² Op grond van artikel 3.18 eerste lid Wnb.

³ Het betreft BOA's in domein II (bezig houden met natuur en milieu), belast met de handhaving van de Wnb, en in actieve loondienst hiervoor bij een werkgever.

⁴ Op grond van artikel 3.18 tweede lid sub a Wnb.

⁵ Op grond van artikel 3.26, derde lid Wnb in samenhang met artikel 3.3, vijfde lid Wnb.

⁶ Op grond van artikel 3.26 lid 2 sub c. Wnb in samenhang met artikel 3.13 lid 4 Bnn, en op grond van artikel 3.26, derde lid Wnb.

⁷ Op grond van artikel 3.26 lid 1 sub b. Wnb in samenhang met artikel 3.26 lid 3 Wnb, en artikel 3.12 Bnb.

⁸ Op grond van artikel 3.18 eerste lid en artikel 3.3 vierde lid b.3° Wnb.

Wij verlenen de opdracht en ontheffing voor de periode 1 januari tot 15 maart, jaarlijks van 1 januari 2024 tot 15 maart 2029.

Verder besluiten wij dat de volgende stukken/delen van de aanvraag onderdeel uitmaken van dit besluit, voor zover deze niet in strijd zijn met de voorschriften.

- *Beheerplan koppelreductie grauwe gans*, FBE Overijssel, 3 oktober 2023 (inclusief bijlagendocument: Uitvoeringsprotocol beheerplan koppelreductie 2024-2029 Overijssel);
- *Aanvraag opdracht/ontheffing op basis van beheerplan koppelreductie 2024-2029*, Uit20231222, 15 november 2023.

De motivering voor ons besluit is in *C. Overwegingen bij het besluit* weergegeven.

Voorschriften

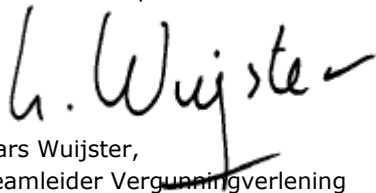
Aan ons besluit verbinden wij voorschriften. Deze zijn in *B. Voorschriften bij het besluit* weergegeven.

A.3 Ondertekening en verzending

Een afschrift van dit besluit is tevens verzonden aan:

- a. de Faunabeheereenheid Overijssel;
- b. de Faunabescherming;
- c. de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging;
- d. de NOJG;
- e. BIJ-12, Faunazaken; en,
- f. de politie 'Eenheid Oost-Nederland'.

Met vriendelijke groet,
namens Gedeputeerde Staten van Overijssel,



Lars Wuijster,
teamleider Vergunningverlening

A.4 Niet mee eens?

Als u het niet eens bent met dit besluit kunt u bezwaar maken

Stuurt u dan een bezwaarschrift aan ons. Wij controleren dan of wij een juist besluit hebben genomen.

Uw bezwaarschrift is een brief die aan een aantal eisen moet voldoen.

De wet stelt eisen aan uw bezwaarschrift. Die eisen zijn:

1. U zegt met welk besluit u het niet eens bent. Dit doet u door in uw bezwaarschrift het kenmerk te vermelden dat in onze brief staat.
2. U zegt waarom u het niet eens bent met dit besluit.
3. U zet uw naam, adres, handtekening en de datum op uw bezwaarschrift.
4. U verstuurt het bezwaarschrift op tijd. Op onze brief staat een verzenddatum. U stuurt ons binnen zes weken na die datum uw bezwaarschrift.

Uw bezwaarschrift kunt u op 3 manieren aan ons versturen.

1. Met de post naar: Gedeputeerde Staten van Overijssel, team Juridische Zaken, Postbus 10078, 8000 GB Zwolle.
2. Via ons digitale bezwaarformulier. U vindt het formulier via:
https://regelen.overijssel.nl/Producten_en_diensten/Bezwaar_klacht_informatie_schade/Bezwaar_tegen_beslissing_provincie_Overijssel.
3. Via een e-mail naar klachtenbezwaar@overijssel.nl.

Wat als u niet kunt wachten tot er een nieuw besluit is genomen?

Ook als u bezwaar maakt treedt dit besluit gewoon in werking. Dat kan vervelende gevolgen voor u hebben. U kunt de rechtbank dan vragen een voorlopige beslissing te nemen, door een zogeheten 'voorlopige voorziening' aan te vragen. Dit is een aparte procedure die loopt naast de door u gestarte bezwaarprocedure. Voor de behandeling van uw verzoek om een voorlopige voorziening betaalt u een bedrag. De rechter kan beslissen dat wij dat bedrag aan u moeten vergoeden. Voor informatie over het indienen van een verzoek belt u met de rechtbank Overijssel: 088 - 361 55 55.

B. VOORSCHRIFTEN BIJ HET BESLUIT

Het besluit, de voorschriften en de overwegingen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

B.1 Informatie die van belang is bij melden of contact met bevoegd gezag

Geeft u in de e-mail (overijsselloket@overijssel.nl) naar ons of in een telefoongesprek (038 499 88 99) altijd aan dat het gaat om de Wet natuurbescherming – soortenbescherming faunabeheer, de naam van het project en ons kenmerk van dit besluit (D2024-00002754). Daarmee is direct duidelijk voor welk deel van de organisatie de melding of uw verzoek tot contact bestemd is.

B.2 Algemeen

1. Deze opdracht/ontheffing kan alleen gebruikt worden door de personen die in bijlage II van dit besluit genoemd worden;
2. Wij kunnen te allen tijde de lijst met personen in bijlage II wijzigen;
3. Er kan slechts gebruik gemaakt worden van deze opdracht/ontheffing nadat de coördinator van de 'Werkgroep koppelvormers' (zie: 'Uitvoeringsprotocol koppelreductie Overijssel')⁹, hiervoor schriftelijk opdracht heeft gegeven aan de uitvoerders (genoemd in bijlage II);
4. De feitelijke gebruiker van deze opdracht/ontheffing dient een (digitaal) kopie van deze opdracht/ontheffing en de jachtake bij zich te hebben;
5. Binnen drie dagen van het gebruik van de opdracht/ontheffing, dient door de feitelijke gebruiker van deze opdracht/ontheffing, het ingevulde *Formulier uitvoering koppelreductie* (zie: 'Uitvoeringsprotocol koppelreductie Overijssel') bij Werkgroep koppelvormers ingeleverd te zijn;
6. Geschoten grauwe ganzen worden onmiddellijk geruimd en daarna afgevoerd om ingezet te worden in de voedselketen, of ter destructie bij Rendac aangeboden te worden.
7. Van deze opdracht/ontheffing mag in de periode 1 januari tot en met 15 februari gebruik worden gemaakt vanaf 09:00 uur tot 16:00 uur.
8. Van deze opdracht/ontheffing mag in de periode 16 februari tot 15 maart gebruik worden gemaakt vanaf 09:00 uur tot 16:00 uur, na instemming van zowel de toezichthouder van de provincie als de medewerker van de TBO van het betreffende Natura 2000-gebied.
9. Van deze opdracht/ontheffing mag uitsluitend gebruik gemaakt worden in de Natura 2000-gebieden *Weerribben, De Wieden, Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, Zwarte Meer, Ketelmeer & Vossemeer, en Rijntakken (deelgebied IJsseluiterwaarden)*), en in een zone van maximaal 500m¹ daaromheen, binnen de provincie Overijssel.
10. Ringen die zich aan de gedode grauwe ganzen bevinden, moeten met een opgave van plaats en datum van vangst van de betreffende vogels naar het vogeltrekstation gezonden worden. Voor informatie zie: <https://vogeltrekstation.nl/nl/vogels/ring-gevonden>

B.3 Registratie en rapportage

11. De FBE moet er zorg voor dragen dat het aantal geschoten grauwe ganzen door de gebruiker binnen 3 dagen middels het *Formulier uitvoering koppelreductie* wordt afgerapporteerd bij de Werkgroep koppelvormers.

⁹ Het 'Uitvoeringsprotocol koppelreductie Overijssel' is als bijlage opgenomen in het 'Beheerplan koppelreductie grauwe gans, 3 oktober 2023'.

12. De FBE moet er zorg voor dragen dat het aantal geschoten grauwe ganzen binnen 7 dagen in het Faunaregistratiesysteem (FRS) geregistreerd wordt. Indien de provincie Overijssel daarom verzoekt, dienen ook tussentijds de afschotgegevens aan de provincie beschikbaar gesteld te worden.
13. De FBE dient het aantal afgeschoten grauwe ganzen in FRS te monitoren. Indien het aantal grauwe ganzen dat geschoten wordt boven het verschil in aantal ganzen tussen de laatste zomertelling en het aantal van 2005 komt, dient de Faunabeheereenheid dit te signaleren, en daarna meteen te rapporteren aan de provincie.
14. In het *Formulier uitvoering koppelreductie* moeten minimaal de volgende gegevens geregistreerd worden:
 - Datum en tijdstip van begin en einde uitvoering koppelreductie;
 - Aantal geschoten grauwe ganzen;
 - Locatie geschoten grauwe ganzen;
 - afleverlocatie geschoten grauwe ganzen.

Monitoring

15. Jaarlijks moet een provincie brede zomertelling van grauwe ganzen door de FBE worden georganiseerd. Deze telling geschiedt op de derde zaterdag van juli, en overeenkomstig het Protocol zomertellingganzen van de Landelijke technische werkgroep zomertelling ganzen, uit april 2012.

C. OVERWEGINGEN BIJ HET BESLUIT

Het besluit, de voorschriften en de overwegingen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

C.1 Opdracht/ontheffing

C.1.1 Omschrijving handeling

Op 15 november 2023 heeft het bestuur van de Faunabeheereenheid Overijssel (FBE) aan de provincie Overijssel verzocht haar een opdracht/ontheffing te verlenen, waarbij aangewezen personen koppelvormende grauwe ganzen mogen schieten.¹⁰ De aangevraagde handelingen moeten, volgens de FBE, in overeenstemming gebeuren met de beschrijving in het *Beheerplan koppelreductie grauwe gans* van de FBE Overijssel (beheerplan) en het bijhorende *Protocol beheerplan koppelreductie*.¹¹

Het *Beheerplan koppelreductie grauwe gans* van de FBE Overijssel¹² geeft aan dat de uitwerking van beheer en schadebestrijding gebeurt is op basis van het provinciale *Kader Faunabeheerplan 2024-2029* (provinciale kader).¹³

Het doel van de aangevraagde opdracht is volgens het beheerplan, en dus ook volgens het provinciale kader:

Grauwe gans:¹⁴

De schade aan gewassen door grauwe ganzen in Overijssel te beperken door de aantallen jaarrond verblijvende grauwe ganzen in Overijssel te reduceren, door middel van afschot van koppelvormende ganzen. Hiermee geeft de FBE Overijssel uitvoering aan het faunabeleid van de provincie Overijssel.

Ter voorkoming en beperking van gewasschade door grauwe ganzen vraagt het bestuur van de Faunabeheereenheid Overijssel volgens het beheerplan het volgende aan:¹⁵

- Een *Wnb-opdracht* voor het doden van koppelvormende grauwe ganzen met behulp van het geweer,¹⁶ en een *Wnb-opdracht* voor personen die de handeling gaan uitvoeren en toegang hebben tot gronden, zo nodig met behulp van de sterke arm.¹⁷
- Een *Wnb-ontheffing* voor het gebruik van een geweer ook op gronden niet zijnde een jachtveld dat voldoet aan bij of krachtens algemene maatregel van bestuur gestelde regels.¹⁸ Een *Wnb-ontheffing* voor het gebruik van het geweer voorzien van een geluiddemper.¹⁹

¹⁰ Ons kenmerk: D2023-00023055; Z2023-00003654

¹¹ *Beheerplan koppelreductie grauwe gans*, FBE Overijssel, 3 oktober 2023.

¹² *Beheerplan koppelreductie grauwe gans*, FBE Overijssel, 3 oktober 2023.

¹³ Het Kader Faunabeheerplan 2024-2029 geeft aan dat dit voor de grauwe gans concreet betekent:

1. Geen verslechtering staat van instandhouding.
2. Bereiken instandhoudingsdoelen N2000.
3. Doelstelling zomer: populatie terug te brengen tot de aantallen uit 2005, zijnde 13.654 stuks.
4. Doelstelling winter: schade terug te brengen tot het niveau van 2005, zijnde €130.363,--
5. Voorkomen en beperken van schade.

Bron: *Kader Faunabeheerplan 2024-2029*, versie 2023 02 14, Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Overijssel op 21 maart 2023 (19).

¹⁴ *Beheerplan koppelreductie grauwe gans*, FBE Overijssel, 3 oktober 2023.(3)

¹⁵ *Beheerplan koppelreductie grauwe gans*, FBE Overijssel, 3 oktober 2023.(14)

¹⁶ Art. 3.18 lid 1 Wnb, in samenhang met art. 3.1 lid 1. Wnb.

¹⁷ Art. 3.18 lid 2 sub a. Wnb.

¹⁸ Art. 3.26 lid 1 sub b. Wnb in samenhang met art. 3.26 lid 3 Wnb; en art. 3.12 Bnb

¹⁹ Art. 3.26 lid 2 sub c. Wnb in samenhang met art. 3.13 lid 4 Bnb.

Specifieke aangevraagde handelingen

Het *Beheerplan koppelreductie grauwe gans* geeft aan dat de volgende handelingen uitgevoerd gaan worden:

- voor de duur van dit beheerplan (dat is van 1 januari 2024 tot 15 maart 2029) het jaarlijks doden van koppelvormende grauwe (stand-) ganzen met behulp van het geweer, in de periode 1 januari tot 15 maart, en in de dagperiode tussen 09.00 uur en 16.00 uur;
- de koppelreductie vindt plaats in de volgende Natura 2000-gebieden, en in een zone van maximaal 500m¹ daaromheen:
 - *Weerribben,*
 - *De Wieden,*
 - *Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht,*
 - *Zwarte Meer,*
 - *Ketelmeer & Vossemeer, en*
 - *Rijntakken (deelgebied IJsseluiterwaarden)*
- het gebruik van een kogelgeweer;
- het gebruik van een geluiddemper op het geweer;
- het geweer te gebruiken op gronden niet zijnde een jachtveld;
- zonder schriftelijke, gedagtekende en ondertekende toestemming van de grondgebruiker.²⁰

Aangewezen beheerteam koppelreductie en werkgroep

Het gecoördineerde planmatig beheer van koppelvormers vindt uitsluitend plaats door een hiervoor speciaal opgericht *beheerteam*, en in overeenstemming met het 'protocol koppelvormers' (zie paragraaf 4.2 van het beheerplan).

Het *beheerteam* koppelreductie bestaat uit 18 aangewezen personen (zie bijlage II. van deze opdracht/ontheffing). Dit zijn zogenaamde groene BOA's die in professioneel dienstverband zijn, of jachtaktehouder en in professioneel dienstverband met faunabeheer in de taakomschrijving. De leden van het beheerteam hebben aantoonbare deskundigheid in en ervaring met het werken in natuurgebieden. De personen binnen het beheerteam zijn zogenaamde 'aangewezen personen' (verlofhouder) die gebruik kunnen maken van de Wnb-opdracht.

Per dag zullen maximaal 2 leden van het beheerteam per Natura 2000-gebied actief zijn.

Om de overlast door een geweerschot voor dieren te verminderen, en de gehoorbescherming van de leden van het beheerteam, is het gebruik van een geluiddemper noodzakelijk.²¹

Het beheerteam wordt gecoördineerd en aangestuurd door een *werkgroep* met een coördinator bestaande uit:

- één persoon namens de FBE Overijssel;
- een toezichthouder van de provincie Overijssel; en,
- gebiedsmedewerkers van de drie TBO's (Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en Landschap Overijssel).

Periode handeling

De koppelreductie vindt primair plaats in de periode van 1 januari tot en met 15 februari, jaarlijks gedurende de periode van dit beheerplan. Eventueel kan in overleg met de toezichthouder van de provincie en de medewerker van de TBO besloten worden om na 15 februari tot 15 maart door te gaan op specifieke plekken die zich volgens de TBO op voldoende afstand bevinden van kwetsbare soorten.

²⁰ Het is mogelijk dat koppelvormende grauwe ganzen zich bevinden op gronden niet zijnde een jachtveld. En het is mogelijk dat grauwe ganzen zich bevinden op gronden van derden waarvan de grondgebruiker en/of grondeigenaar geen toestemming aan een jager wil geven om die gronden te betreden en aan schadebestrijding of populatiebeheer te doen.

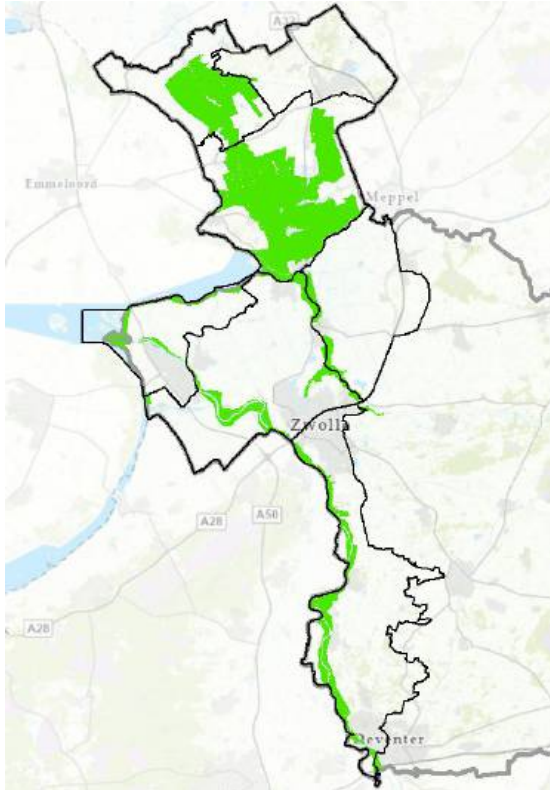
²¹ Naast deze opdracht/ontheffing is voor het gebruik van een geluiddemper ook nog een ontheffing nodig op grond van de Wet wapens en munitie. Daarvoor is het ministerie van Justitie en Veiligheid het bevoegde gezag. (Kamerbrief 12-10-2018, kenmerk: DGAN-DAD / 18252811)

De handeling vindt plaats vanaf 09.00 uur en wordt gestopt om 16.00 uur met als doel de slaap- en rustplekken van ganzen niet te verstoren.

Plangebied

De koppelreductie vindt plaats in zes Natura 2000-gebieden (*Weerribben, De Wieden, Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, Zwarte Meer, Ketelmeer & Vossemeer, en Rijntakken (deelgebied IJsseluiterwaarden)*), en in een zone van maximaal 500m¹ daaromheen.

Hieronder staat een kaart waarbinnen het plangebied zich bevindt. Groen aangegeven zijn de Natura 2000-gebieden. Ook zijn de wildbeheereenheden (WBE's) aangegeven.²²



Ruimen en afvoeren

De geschoten ganzen worden geruimd en aangeboden voor de voedselketen of worden ter destructie aangeboden.

Herkenning koppelvormende ganzen

In de gebieden waar het afschot van koppelvormende jaarrond verblijvende grauwe ganzen zal plaatsvinden verblijven ook overwinterende ganzen. Op grond van gedrag zijn koppelvormende jaarrond verblijvende grauwe ganzen en overwinterende trek ganzen goed van elkaar te onderscheiden. Winter ganzen houden zich op in groepen, ze zijn niet territoriaal en niet agressief naar soortgenoten. Als groep kunnen ze makkelijk uitwijken naar andere percelen en gebieden. Koppelvormende ganzen zonderen zich als stel af van de groep, gedragen zich territoriaal ten opzichte van soortgenoten en zullen na verstoring snel terugkeren naar hun oorspronkelijke locatie (de beoogde nestlocatie). Ook hebben ze de neiging zich te verstoppen in hogere vegetatie. Winter ganzen zullen juist altijd zoveel mogelijk open vegetatie prefereren. Afschot van koppelvormende jaarrond verblijvende grauwe ganzen zal uitsluitend plaatsvinden als het ganzenkoppel bovengenoemd gedrag symptomen vertoont

²² De WBE's: De Weerribben, Steenwijkerwold e.o., de Noord-Westhoek, Jachtvereniging Kampen, De IJssellanden, D'Oldematen en IJsselstreek Salland.

Monitoring van de handeling

Iedere dag melden de leden van het beheerteam middels een formulier de resultaten van het afschot aan de werkgroep (zie bijlage 4.2 van het beheerplan).

Er vindt voortdurend evaluatie plaats i.v.m. de onbekendheid van dit soort bejaagacties. Zo nodig worden zaken bijgesteld. Half februari wordt geëvalueerd met de werkgroep om dan te bepalen of de inzet van koppelvormers nog een bepaalde periode tussen 16 februari tot 15 maart in bepaalde gebieden kan worden voortgezet zonder de Natura 2000 doelsoorten te verstoren. Hier bepaalt de TBO of en waar het beheer voortgezet wordt.

Na afloop van elke jaarlijkse actie zal de werkgroep evalueren en rapporteren aan hun achterbannen (FBE, provincie en TBO's).

Monitoring van het gebruik van de opdracht vindt mede plaats op basis van het provinciale Kader Faunabeheerplan 2024-2029. Tellingen (winter en zomer), afschot en nestbehandeling worden geregistreerd in het Faunaregistratiesysteem (FRS), en bijgehouden in de online factsheets van de FBE en openbaar gemaakt in de jaarverslagen van de FBE.

Twee keer per jaar is een monitoringsoverleg met de provincie Overijssel, BIJ12 en de FBE.

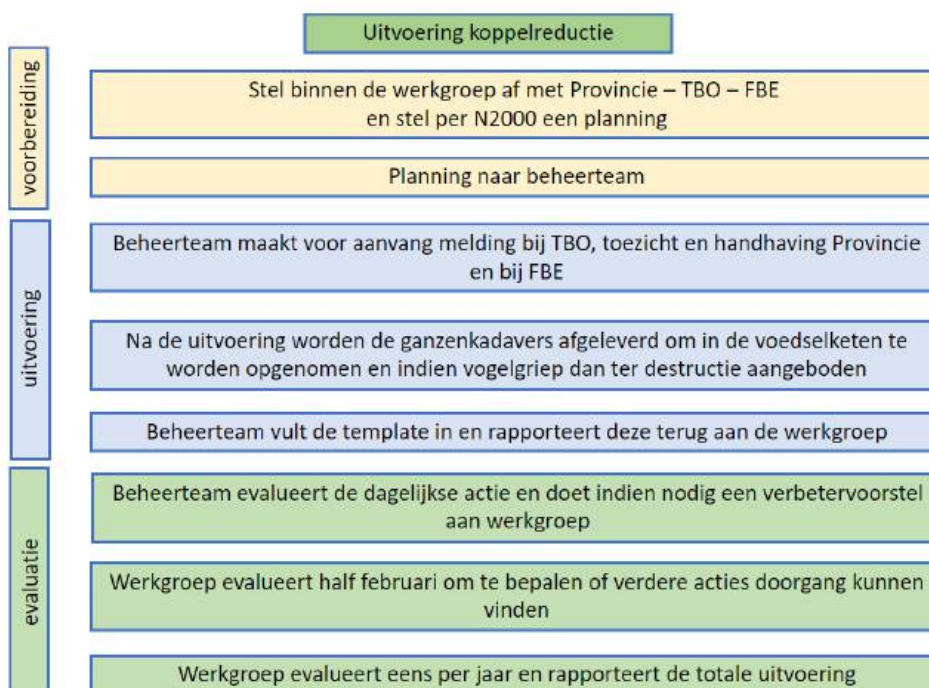
Alle aspecten die van invloed (kunnen) zijn op de doelstelling van dit beheerplan worden gemonitord door het meten van de parameters:

- afschot;
- gewasschade (in hectares, kilogram droge stof en bedrag per eenheid);
- aantallen ganzen (winter/zomer);
- de uitvoering en het effect van de schade reducerende maatregelen op de omvang van de schade; en,
- de functionaliteit van de winterrustgebieden.

In de FBE-factsheets²³ houdt de FBE Overijssel trends en ontwikkelingen bij om eventueel tussentijds bij te kunnen sturen.

Proces-schema

De uitvoering van de koppelreductie grauwe ganzen vindt volgens het beheerplan volgens het onderstaande proces-schema plaats:



²³ <https://fbeoverijssel-factsheets.nl/>

C.1.2 Andere getroffen preventieve maatregelen

De wetgever heeft in artikel 3.18 eerste lid Wnb in overeenstemming met artikel 3.1 eerste lid in combinatie met artikel 3.3 vierde lid sub a van de Wnb aangegeven dat Gedeputeerde Staten een opdracht kunnen verlenen van het verbod op het doden van *grauwe ganzen* mits er geen *andere bevredigende oplossing* bestaat ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen.

Schade aan gewassen door ganzen wordt voorkomen door een juiste mix van preventieve middelen. Zowel visuele als akoestische middelen werken echter maar gedurende een korte periode. Daarna wennen ganzen eraan (zie rapportage in bijlage 1 van het Faunabeheerplan Overijssel 2019-2024). Door werende middelen af te wisselen en bovendien te combineren met ondersteunend afschot, wordt de effectiviteit verhoogd en wordt gewinning zoveel mogelijk voorkomen. In het algemeen werkt dit het beste bij sociaal georganiseerde diersoorten zoals ganzen.²⁴

Voor de preventieve middelen die bij ganzen gebruikt kunnen worden, wordt verwezen naar de Faunaschade Preventie Kit van BIJ12 unit Faunazaken.²⁵ Op de website van BIJ12, bij de uitleg van de preventiekit, wordt ook aangegeven dat deze preventieve maatregelen slechts gedurende een korte periode werken. Aanbevolen wordt om verschillende preventieve middelen voor weren en verjagen af te wisselen en te combineren met persoonlijke verjaging en bejaging ter voorkoming van gewinning en ter verhoging van de effectiviteit van weren en verjagen.

In een rapport van de Wageningen Universiteit uit 2018²⁶ wordt geconstateerd dat met name actieve verjaging, zeker als het gaat om gecombineerde verjagingsacties, effect hebben, *maar dat er na verloop van tijd wel gewinning lijkt op te treden*.²⁷

In de onderstaande tabel staat een overzicht van geregistreerde preventieve maatregelen die de afgelopen vijf jaar in en nabij het plangebied genomen zijn.

middel	2018	2019	2020	2021	2022
Verjaging overig	858	1.034	1.415	905	932
Geweer als akoestisch middel	346	362	258	331	269
Landbouwvoertuigen	59	19	24	18	20
Stokken met linten / vlaggen	16	19	4	4	3
Vlaggen	6	114	42	3	3
Vogelafweerpistool	24	6	5	1	0

Aantallen preventieve maatregelen om ganzen te weren op schadepercelen in WBE's die in het plangebied liggen. Bron: Faunaregistratiesysteem

C.1.3 Gegevens over (dreigende) schade

Schade aan gewassen

De wetgever heeft in artikel 3.3 lid 4 sub b3° Wnb het voorkomen van 'belangrijke schade aan gewassen' als belang opgenomen waarvoor een opdracht verleend kan worden. Voor het begrip 'belangrijke schade aan gewassen' hanteert de provincie een drempel van € 250,— per geval.^{28 29 30}

²⁴ Zie bijlage 1 van het Faunabeheerplan Overijssel 2014-2019

²⁵ <https://www.bij12.nl/onderwerpen/faunazaken/faunaschade-preventiekit-fpk/>

²⁶ Buij R., e.a. Overzicht onderzoek schadesoorten in Nederland en Leidraad beoordeling onderzoek wildschade, 2018

²⁷ Buij R., e.a. Overzicht onderzoek schadesoorten in Nederland en Leidraad beoordeling onderzoek wildschade, 2018 (blz. 31)

²⁸ De Afdeling oordeelde 2007 dat dit een redelijk bedrag was om van uit te gaan voor beoordeling van een schade als 'belangrijke schade' (ABRvS 21 maart 2007, nr. 200606996/1, ECLI:NL:RVS:2007:BA1175)

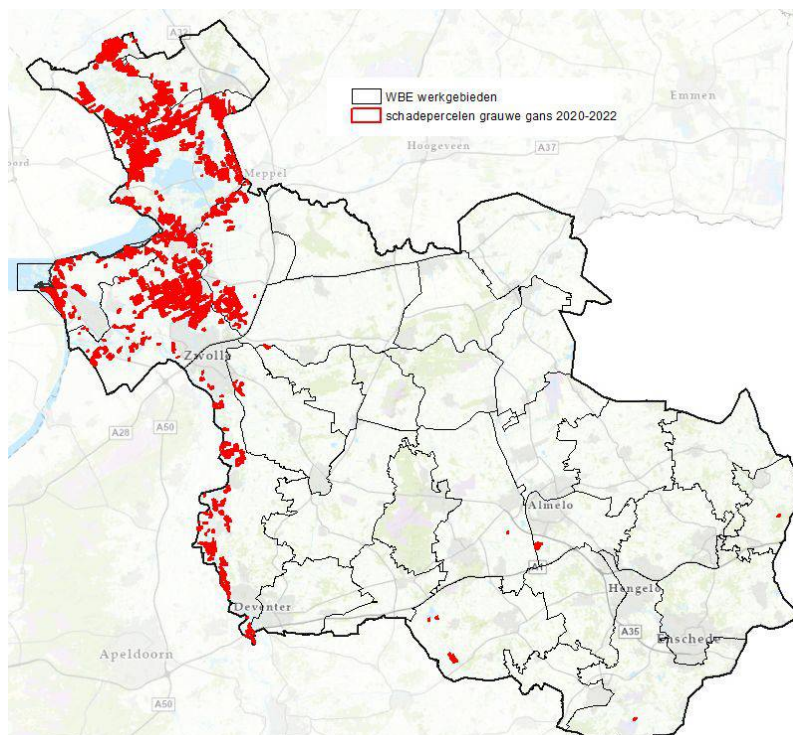
²⁹ Binnen de provincie wordt voor het beoordelen van het verzoek om een ontheffing van de provincie 250,- Euro gehanteerd. Dit komt overeen met het bedrag van 250,- Euro dat als drempel (eigen risico) wordt gehanteerd bij tegemoetkoming faunaschade. Zie ook: Artikel 6.4 lid 3 van de *Beleidsregel Natuur Overijssel 2017*: <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR601023>.

³⁰ De Afdeling heeft zich over het begrip 'belangrijke schade' uitgelaten in een uitspraak van 11 april 2018 (ECLI:NL:RVS:2018:1196). Er wordt aan het vereiste van belangrijke schade voldaan, als is gebleken van een concrete dreiging van belangrijke schade. GS hebben een zekere beoordelingsruimte bij de invulling van het begrip 'belangrijke schade' en bij het bepalen of er sprake is van een concrete dreiging daarvan.

Schadehistorie landbouwgewassen 2018 - 2022

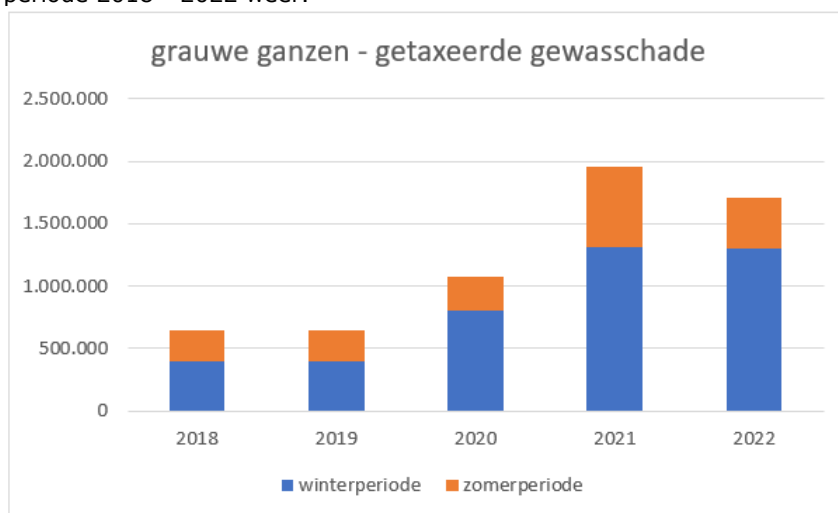
De getaxeerde gewasschade veroorzaakt door grauwe ganzen in de provincie Overijssel concentreert zich voornamelijk op blijvend grasland in het westelijk deel van de provincie.

In de onderstaande figuur zijn de locaties met schadepercelen door grauwe ganzen in periode 2020 – 2022 weergegeven.



Figuur schadepercelen grauwe ganzen in de periode 2020 t/m 2022

Onderstaande grafiek geeft de getaxeerde gewasschade in euro's veroorzaakt door de grauwe gans in de periode 2018 - 2022 weer.



Figuur. Getaxeerde gewasschade door grauwe ganzen in Overijssel van 2018 t/m 2022, onderverdeeld in winter- en zomerperiode. Bron: BIJ12

In deze tabel is ook de schade van de grauwe ganzen in de winterperiode opgenomen. Meer dan 60% van alle in de winter aanwezige grauwe ganzen in Nederland bestaat uit de jaarrond aanwezige

standpopulatie (zgn. zomerganzen).³¹ In het verlengde daarvan is het aannemelijk dat meer dan 60% van de gewasschade in de winterperiode door jaarrond verblijvende grauwe ganzen veroorzaakt wordt.

De periode waarin de schade aanvangt concentreert zich in het vroege voorjaar (jan, feb, maart).³² Dit is de periode voor de aanwas van de eerste snede. De eerste snede is één van, dan wel de belangrijkste snede voor een melkveehouder. De eerste snede wordt meestal rond april-mei van het land gehaald.³³ Deze heeft voor agrarisch ondernemers de meeste bedrijfseconomische waarde daar dit kwalitatief en kwantitatief de beste snede is.

C.1.4 Wettelijk belang van de handeling

De voorgenomen handeling is volgens de aanvraag nodig vanwege het belang: de voorkoming van belangrijke schade aan gewassen.³⁴

C.1.5 Opdracht / ontheffing

De opdracht maakt het mogelijk voor een door de provincie geselecteerd aantal personen om koppelvormende grauwe ganzen op agrarische percelen opzettelijk te doden.³⁵ Wij geven ontheffing om met een geluiddemper op het geweer te schieten. Wij geven ook ontheffing om het geweer te gebruiken op gronden niet zijnde een jachtveld.³⁶

C.1.6 Periode

De opdracht en ontheffing gelden voor de duur van het beheerplan dat is tot 15 maart 2029.

C.1.7 Onderliggende documenten

Voor de beoordeling van de aanvraag zijn de volgende documenten van belang:

- *Kader Faunabeheerplan 2024–2029*, versie 2023 02 14, Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Overijssel op 21 maart 2023
- *Beheerplan koppelreductie grauwe gans*, FBE Overijssel, 3 oktober 2023.

C.2 Bevoegdheid

C.2.1 Gedeputeerde Staten van Overijssel bevoegd

De handeling vindt plaats op het grondgebied van Overijssel. De handeling valt niet onder de uitzonderingen van de bevoegdheid, zoals weergegeven in het Besluit natuurbescherming.³⁷ In dat geval zijn Gedeputeerde Staten van provincie Overijssel bevoegd tot het nemen van besluiten op basis van de Wnb (art. 1.3, eerste lid).

C.3 Procedure

De procedure voor het verlenen van de opdracht en ontheffing is uitgevoerd in overeenstemming met hoofdstuk 5 van de Wnb. Daarbij zijn de relevante artikelen van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing.

³¹ Ganzen zonder grenzen door de Maatschappelijke Adviesraad Faunaschade (31)

³² Faunabeheerplan Overijssel 2019-2024, Versie definitief 2019022 (45)

³³ www.deloonwerker.nl

³⁴ Art. 3.3 vierde lid sub b3° Wnb

³⁵ Art. 3.1 eerste lid Wnb

³⁶ Op grond van artikel 3.26 derde lid Wnb jo. artikel 3.26 eerste lid sub b

³⁷ Besluit natuurbescherming, art. 1.3, eerste lid

C.4 Toetsingskader

Een opdracht en ontheffing kunnen worden verleend als aan verschillende kaders is voldaan. In deze paragraaf beschrijven we kort aan welke kaders wordt getoetst.

C.4.1 Wettelijke regels

Een opdracht en ontheffing worden beoordeeld op basis van de regels, zoals deze zijn opgenomen in hoofdstuk 3, paragraaf 3.1, 3.2, 3.3 en 3.4 van de *Wet natuurbescherming*. Ook het *Besluit natuurbescherming*³⁸ en (soms) de *Regeling natuurbescherming*³⁹ zijn voor de toetsing relevant. Daarnaast zijn voor de beoordeling van belang ons *Kader Faunabeheerplan 2024–2029*, (versie 2023-02-14). Dit plan wordt gebruikt voor het beoordelen van dit besluit om een opdracht/ontheffing te verlenen.

De Wet natuurbescherming biedt een passieve bescherming aan dier- en plantensoorten. Deze bescherming komt tot uitdrukking in een algemeen landelijk verbodsstelsel.

Grauwe ganzen behoren tot de in Nederland in het wild levend dieren, en vallen onder de bescherming van de Wnb. Alle vogelsoorten vallen via de Vogelrichtlijn onder de bescherming van artikel 3.1 en 3.2 Wnb.

Wij kunnen opdracht en ontheffing verlenen van één of meer van de verboden. Een opdracht en ontheffing worden uitsluitend verleend, indien:

1. er geen andere bevredigende oplossing bestaat; en,
2. voor Vogelrichtlijn soorten: *de maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort;*

en zij nodig is voor Vogelrichtlijn vogels:

1. in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
2. in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
3. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
4. ter bescherming van flora of fauna;
5. voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of
6. om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan;

In artikel 3.18 Wnb staat dat wij aan faunabeheereenheden of wildbeheereenheden, aan andere samenwerkingsverbanden van personen, of aan personen opdracht kunnen geven om, in afwijking van het bepaalde bij of krachtens artikel 3.1 eerste lid (opzettelijk doden of vangen) de omvang van een bij de opdracht aangeduide populatie van soorten als bedoeld in artikel 3.1 eerste lid Wnb, te beperken als dat nodig is om de onderscheidenlijke redenen, genoemd in artikel 3.3 vierde lid Wnb.

In artikel 3.25 van de Wet natuurbescherming staat dat bij het geven van een opdracht of ontheffing de *middelen aangewezen moeten worden die voor het vangen en doden van dieren mogen worden gebruikt*. Het geweer met een geluiddemper is een dodingsmiddel.

De Wet natuurbescherming geeft in artikel 3.26 eerste lid onder d³ aan dat voor de uitvoering van een opdracht ex. artikel 3.18 het geweer gebruikt mag worden.

De Wet natuurbescherming geeft in artikel 3.26 derde lid in samenhang met artikel 3.26 tweede lid onder c. en artikel 3.13 lid 4 Besluit natuurbescherming. geeft aan dat een ontheffing gegeven mag worden voor een geluiddemper op een geweer.

³⁸ Titel 3.3 Besluit natuurbescherming

³⁹ Art. 3.22 eerste lid Regeling natuurbescherming i.s.m. art. 3.25 Besluit natuurbescherming

De Wet natuurbescherming geeft in artikel 3.26 eerste lid onder b. in samenhang met artikel 3.26 derde lid, aan dat er ook een ontheffing gegeven mag worden om het geweer te gebruiken op gronden niet zijnde een jachtveld.⁴⁰

Het is niet verboden voor de schadebeheerder om dieren als bedoeld in artikel 3.1 eerste lid onder zich te hebben, te vervoeren of te verhandelen.⁴¹ Gedeputeerde staten kunnen volgens artikel 3.18 lid 3 bepalen wat met behulp van de opdracht bemachtigde dieren gebeurt.

C.4.2 Provinciaal beleid

Binnen onze organisatie gebruiken wij ons *Kader Faunabeheerplan 2024-2029* (provinciale kader). Dit plan concretiseert het bestaande faunabeleid.

In ons *Kader Faunabeheerplan 2024-2029* (provinciale kader) staat op bladzijde 19 het volgende over de beleidsdoelstellingen van de provincie Overijssel ten aanzien van schadebeheer en bestrijding voor de grauwe gans:

Beoogd resultaat:

- Geen verslechtering staat van instandhouding.
- Bereiken instandhoudingsdoelen N2000.
- Doelstelling zomer: populatie terug te brengen tot de aantallen uit 2005:
 - o Grauwe gans: 13.654⁴²
- Doelstelling winter: schade terug te brengen tot het niveau van 2005 (in gewicht droge stof).
 - o Grauwe gans: € 130.363⁴³
- Voorkomen en beperken van schade.

D. TOETSING

D.1 Inhoudelijke beoordeling

D.1.1 Uitgangspunten opdracht/ontheffing

De FBE Overijssel verzoekt aan GS om een opdracht en een ontheffing van het verbod om koppelvormende ganzen met het geweer te doden.

Afweging belangen

De 'memorie van toelichting' op de Wnb⁴⁴ geeft het tav het verlenen van een ontheffing het volgende aan:

Gedeputeerde Staten moet het belang van de bescherming van de betrokken soort en het belang waarvoor een ontheffing wordt aangevraagd tegen elkaar afwegen, rekening houdend met de specifieke omstandigheden van het geval. Het bevoegd gezag dient daarbij te beoordelen of er:

- (i) alternatieven denkbaar zijn; en,
- (ii) of de gunstige staat van instandhouding van de betrokken soort niet in gevaar komt.

Als het doden van de betrokken dieren geheel of gedeeltelijk vermijdbaar is door het treffen van geschikte en proportionele mitigerende maatregelen, is het niet verlenen van de ontheffing of het daarbij voorschrijven van dergelijke maatregelen, uitgangspunt.⁴⁵

⁴⁰ Op grond van artikel 3.26 derde lid Wnb jo. artikel 3.26 eerste lid sub b Wnb

⁴¹ Zie *Regeling natuurbescherming* artikel 3.16

⁴² Koppelvormende ganzen vallen onder 'zomerganzen'.

⁴³ Koppelvormende ganzen (zomerganzen) veroorzaken een groot deel van de winterschade.

⁴⁴ Memorie van toelichting, Regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming) 10-09-2012, nr. 33348 nr. 3 <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-33348-3.htm> |

⁴⁵ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-33348-3.html>

Proportionaliteit, subsidiariteit en effectiviteit

Het wettelijk kader brengt ook met zich mee dat het proportionaliteits- en subsidiariteitsbeginsel van toepassing zijn; dat wil zeggen dat het optreden geschikt en noodzakelijk moet zijn en dat er geen minder restrictief alternatief voorhanden is dat hetzelfde doel bereikt. Naast deze afweging geeft de Raad van State (het hoogste rechtscollege in deze materie) aan dat ook de effectiviteit onderzocht moet worden. Dit is nodig om een afwijking op de verbodsbepalingen nauwkeurig en treffend te motiveren.⁴⁶

- Proportionaliteit gaat om de vraag of het belang om van de verbodsbepaling af te wijken in verhouding staat tot de inbreuk;
- Subsidiariteit betekent dat het minst ingrijpende middel moet worden ingezet om een bepaald doel te bereiken;
- Effectiviteit gaat over de vraag of het doel bereikt wordt/kan worden met de genomen maatregelen.

Toestemmingen: opdracht en ontheffing

Wij geven *opdracht* aan een geselecteerde groep personen (zie bijlage II van dit besluit) voor het beperken van de omvang van de populatie jaarrond verblijvende grauwe ganzen in Overijssel met het geweer.^{47 48} De personen in bijlage II zijn geselecteerd op de volgende criteria:

- de persoon is jachtaktehouder en Buitengewoon Opsporingsambtenaar (BOA)⁴⁹ met faunabeheer in de taakomschrijving, of
- de persoon is jachtaktehouder en in professioneel dienstverband met faunabeheer in de taakomschrijving, en;
- de persoon heeft ervaring met het werken in natuurgebieden; en,
- de persoon heeft ervaring met het schieten van ganzen.

Om te borgen dat de activiteit op een professionele, effectieve en efficiënte manier uitgevoerd wordt hebben we voorschrift 1, 2 en 3 opgenomen.

Om te borgen dat er geen ongewenste situaties ontstaan, doordat dode ganzen (bv. ontstaan / verspreiding van dierziekten) op locatie blijven liggen, hebben wij voorschrift 6 opgenomen.

De geselecteerde personen (bijlage II) krijgen voor het uitvoeren van deze opdracht (het schieten van koppelvormende ganzen), toegang tot gronden van derden zonder dat de toestemming van de grondgebruiker en/of grondeigenaar voor het betreden van hun gronden nodig is, zo nodig met behulp van de sterke arm.^{50 51} Hierbij hebben de geselecteerde personen toegang tot alle gronden in de volgende Natura 2000-gebieden in de provincie Overijssel, en in een zone van maximaal 500m¹ daaromheen:

- *Weerribben,*
- *De Wieden,*
- *Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht,*
- *Zwarte Meer,*
- *Ketelmeer & Vossemeer, en*
- *Rijntakken (deelgebied IJsseluiterwaarden)*

⁴⁶ Bron: ECLI:NL: RVS:2016:2266

⁴⁷ Op grond van artikel 3.18 eerste lid Wnb

⁴⁸ Uit het H.4. van het Beheerplan koppelreductie (blz. 21), het zgn. Uitvoeringsprotocol, blijkt dat: De werkgroep koppelvormers in samenspraak met de werkgroep bepaalt waar en wanneer het beheerteam [geselecteerde groep uit bijlage II van dit besluit] wordt ingezet. De werkgroep koppelvormers stelt hiervoor een planning op.

⁴⁹ Het betreft BOA's in domein II (bezig houden met natuur en milieu), belast met de handhaving van de Wnb, en in actieve loondienst hiervoor bij een werkgever.

⁵⁰ Op grond van artikel 3.18 tweede lid sub a Wnb

⁵¹ Om de door de opdracht gewenste populatiereductie doelstellingen te halen kan het nodig zijn dat er grauwe ganzen op gronden van derden geschoten moeten worden. Om te voorkomen dat dit niet mogelijk is doordat een grondeigenaar geen toestemming geeft, kan in het uiterste geval ook geschoten worden op die gronden zonder toestemming van die grondeigenaar.

Wij geven *onthefing* aan de geselecteerde personen (bijlage II) om koppelvormende grauwe ganzen in de bovengenoemde gebieden in Overijssel met gebruikmaking van het geweer in de dagperiode tussen 09.00 uur en 16.00 uur, en met gebruikmaking van het geweer te schieten.⁵² Wij geven ook ontheffing om een geluiddemper op het geweer te gebruiken.⁵³

Wij geven ook ontheffing om het geweer te gebruiken op gronden niet zijnde een jachtveld.⁵⁴

Wij verlenen de opdracht en ontheffing voor de periode 1 januari tot 15 maart, jaarlijks van 1 januari 2024 tot 15 maart 2029.

Om dit te borgen dat de activiteiten plaatsvinden binnen de hierboven genoemde gebieden en tijdsperiodes (zoals aangevraagd) hebben we voorschrift 7, 8 en 9 opgenomen.

Om te borgen dat zowel de provincie als de TBO's op een lijn zitten over de uit te voeren handeling en ervan op de hoogte blijven, hebben wij voorschrift 8 opgenomen.

Het is mogelijk dat er zich aan de gedode grauwe ganzen ringen van het vogeltrekstation bevinden. In het belang van wetenschappelijk onderzoek aan trekvogels dienen deze ringen, met een opgave van plaats en datum van vangst van de betreffende vogels naar het vogeltrekstation gezonden worden. Om dit te borgen hebben wij voorschrift 10 opgenomen.

De belangen van de opdracht en ontheffing zijn ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen.⁵⁵

Onderbouwing van de noodzaak van aanvullend beheer.

De omvangrijke aantallen jaarrond verblijvende grauwe ganzen in Overijssel (rond de 40.000 stuks)⁵⁶ zorgen met name in het westelijk deel van de provincie voor veel (vraat-)schade aan landbouwgewassen. (zie paragraaf C1.2 van dit besluit voor de hoeveelheid schade en locatie schadepercelen)

Door de toenemende aantallen jaarrond verblijvende grauwe ganzen in de afgelopen periode (zie paragraaf C1.4 van dit besluit voor toenemende aantallen grauwe ganzen), is schadebestrijding door middel van het verjagen met ondersteunend afschot onvoldoende effectief. Ondanks het verjagen met ondersteunend afschot stijgt de populatie jaarrond verblijvende grauwe ganzen in Overijssel, en de bijhorende schade nog steeds. De FBE geeft in haar aanvraag aan dat, waarschijnlijk door de toepassing van nestbehandeling, vanaf 2019 *de stijging* van de populatie jaarrond verblijvende grauwe ganzen in Overijssel is afgevlakt. (zie paragraaf C1.4 van dit besluit voor de trend in aantallen grauwe ganzen)

Naast de handelingen die met behulp van de drie vigerende ontheffingen voor verjagen met ondersteunend afschot en nestbehandeling⁵⁷ gebeuren, zijn er geen andere bevredigende 'niet dodelijke' middelen om de stijgende schadeontwikkeling in voldoende mate te verminderen. (zie paragraaf C1.3 voor de afweging alternatieve schade bestrijdingsmiddelen)

Daarom wordt het tot heden uitgevoerde schadebeheer aangevuld met koppelreductie op grauwe ganzen.

Het broedsucces (aanwas) van een populatie wordt bepaald door de gemiddelde legselgrootte, het uitkomstsucces van de nesten en de kuikenoverleving. De ganzenpopulatie wordt het meest beïnvloed door de overlevingskans van volwassen ganzen en in mindere mate door de overlevingskansen van nog niet-broedende ganzen en eieren. Afschot is het meest effectief wanneer het wordt uitgevoerd in het vroege voorjaar, met name vlak voor de broedperiode in februari-maart.⁵⁸ In deze tijd vormen ganzen een broedpaar, en afschot van minstens één van de twee zal zowel de populatie terugbrengen als de aanwas in dat jaar verlagen.

Door met name broedparen (koppelvormers) te verwijderen, kan een populatie in omvang relatief snel afnemen. De effectiviteit van afschot van broed(rijpe)vogels is groter dan van ongericht afschot; er

⁵² Op grond van artikel 3.18 lid 1 Wnb, in samenhang met artikel 3.1 lid 1. Wnb.

⁵³ Op grond van artikel 3.26 lid 2 sub c. Wnb in samenhang met artikel 3.13 lid 4 Bnb.

⁵⁴ Op grond van artikel 3.26 lid 1 sub b. Wnb in samenhang met artikel 3.26 lid 3 Wnb, en artikel 3.12 Bnb

⁵⁵ Op grond van artikel 3.18 eerste lid en artikel 3.3 vierde lid b.3° Wnb

⁵⁶ Zie paragraaf B 1.4 van deze ontheffing in tabel: *Uitkomsten midzomertellingen grauwe ganzen in Overijssel van 2019 t/m 2023. Bron: FRS*

⁵⁷ Ontheffing winter ganzen kenmerk 2019/0254398; Ontheffing zomer ganzen kenmerk 2020/0097946; Ontheffing nestbehandeling 2020/0004418

⁵⁸ Evaluatie Ganzenbeheer provincie Utrecht 2013-2028, A&W-rapport 2572, Latour e.a., 2019 (71).

hoeven minder dieren te worden verwijderd voor hetzelfde effect. Daarmee wordt ook het totale aantal te doden dieren in de opvolgende jaren beperkt.

De maatregel koppelfschot is gericht op populatiereductie van standganzen. Afschot van koppelvormende ganzen leidt direct tot populatiereductie. In het geval een gans de partner verliest, zal een gans in dat betreffende jaar niet tot nestvorming komen. In geval beide ganzen worden geschoten, is vermeerdering helemaal voorkomen.⁵⁹

Effectieve en efficiënte koppelreductie vraagt een gecoördineerde en planmatige aanpak die gedurende meerdere jaren consequent wordt doorgevoerd en gericht is op de verschillende lokale omstandigheden. Dat kan niet anders dan door gebiedsgerichte aanpak met een vast beheerteam waarbij alle betrokken partijen mee doen en een aanpak die adequaat gepland wordt. Om dit te borgen hebben we voorschrift 3 opgenomen.

Leefwijze koppelvormende grauwe ganzen

Van oorsprong is de grauwe gans een trekkende vogelsoort. Nederland is vanouds een belangrijk overwinteringsgebied. De laatste decennia is er veel veranderd in het trekgedrag. Er zijn populaties die nauwelijks nog trekken. Vanaf februari verlaten de overwinterende vogels Nederland en keren terug naar de Scandinavische broedgebieden.

Een steeds groter deel (meer dan 60%)⁶⁰ van de grauwe ganzen in Nederland trekt niet of nauwelijks meer, en is jaarrond bij ons. Deze ganzen worden 'jaarrond verblijvende' ganzen genoemd. De jaarrond verblijvende grauwe gans verblijft hier als broedvogel en zorgt daarmee voor aanwas.

De jaarrond verblijvende grauwe ganzen kennen een stevige paarband, die vaak voor het leven is. Man en vrouw trekken vooral gepaard op. In de wintermaanden lossen de grote groepen grauwe ganzen op en vallen uiteen in kleinere groepen, waarbij menig paar zich afzondert van de grote groep. Paren en losse groepjes paren verblijven dan, op en nabij de toekomstige broedplaatsen. Dit zijn overwegend natuurgebieden. De paren zijn dan goed herkenbaar en uit hun gedrag is af te leiden dat dit lokale broedvogels (koppelvormers) zijn.^{61 62}

Uit de ervaringen met de nestbehandeling grauwe ganzen in Overijssel heeft de FBE Overijssel een goed beeld wanneer en waar de jaarrond verblijvende grauwe ganzen broeden. Dit is van half maart tot half april en overwegend in de waterrijke natuurgebieden in West Overijssel.

Herkenning koppelvormende ganzen

In de gebieden waar de reductie van koppelvormende jaarrond verblijvende grauwe ganzen zal plaatsvinden verblijven ook overwinterende ganzen. Op grond van gedrag zijn koppelvormende jaarrond verblijvende grauwe ganzen en overwinterende trekganzen goed van elkaar te onderscheiden.⁶³

Winterganzen houden zich op in groepen, ze zijn niet territoriaal en niet agressief naar soortgenoten. Als groep kunnen ze makkelijk uitwijken naar andere percelen en gebieden.

Koppelvormende ganzen zoneren zich als stel af van de groep, gedragen zich territoriaal ten opzichte van soortgenoten en zullen na verstoring snel terugkeren naar hun oorspronkelijke locatie (de beoogde nestlocatie). Ook hebben ze de neiging zich te verstoppen in hogere vegetatie (winterganzen zullen juist altijd zoveel mogelijk open vegetatie prefereren).^{64 65}

D.1.2 Toetsing belangrijke schade aan gewassen

⁵⁹ Mentink, Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020, 2015 (59)

⁶⁰ <https://www.bij12.nl/wp-content/uploads/2021/06/Ganzen-zonder-grenzen-door-de-Maatschappelijke-Adviesraad-Faunaschade.pdf>

⁶¹ Passende beoordeling gecoördineerd beheer ganzen Polder Zeevang, Sweco 05-10-2021 (10, 11)

⁶² Toelichting bij Aanpak standganzen Terschelling Ingenieursbureau De Overlaat, 23 september 2019 (29)

⁶³ Passende beoordeling gecoördineerd beheer ganzen Polder Zeevang, Sweco 05-10-2021 (10, 11)

⁶⁴ Passende beoordeling gecoördineerd beheer ganzen Polder Zeevang, Sweco 05-10-2021 (10, 11)

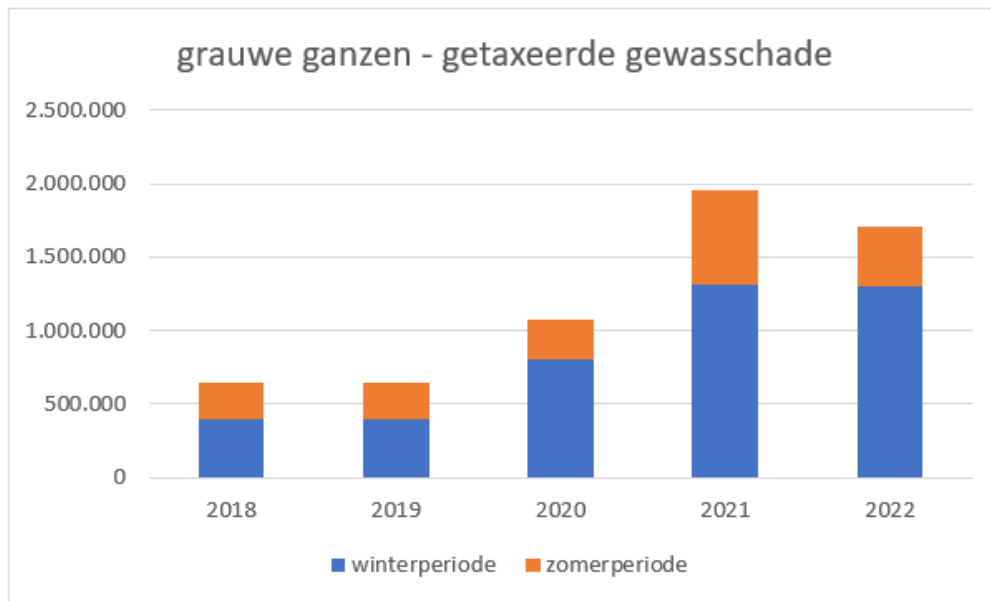
⁶⁵ Toelichting bij Aanpak standganzen Terschelling Ingenieursbureau De Overlaat, 23 september 2019 (29)

De handeling –doden van koppelvormende grauwe ganzen- wordt aangevraagd vanwege het wettelijk belang: “ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen”.⁶⁶

Wij kunnen pas een opdracht en ontheffing verlenen indien er (dreigende) belangrijke schade aan gewassen is.

De schade door ganzen die dreigt op te treden dient dusdanig groot te zijn dat bestrijding van deze schade door dieren te verstoren, te vangen of te doden aanvaardbaar is. De provincie hanteert daarvoor een drempel van € 250,-- per geval. Dit komt overeen met het bedrag dat als drempel (eigen risico) wordt gehanteerd bij tegemoetkoming faunaschade.⁶⁷

Onderstaande grafiek geeft de getaxeerde gewasschade in euro’s veroorzaakt door de grauwe gans in de periode 2018 - 2022 weer.



Figuur. getaxeerde gewasschade door grauwe ganzen in Overijssel van 2018 t/m 2022, onderverdeeld in winter- en zomerperiode. Bron: BIJ12

In deze tabel is ook de schade van de grauwe ganzen in de winterperiode opgenomen. Meer dan 60% van alle in de winter aanwezige grauwe ganzen in Nederland bestaat uit de jaarrond aanwezige standpopulatie (zgn. zomerganzen).⁶⁸ In het verlengde daarvan is het aannemelijk dat meer dan 60% van de gewasschade in de winterperiode door jaarrond verblijvende grauwe ganzen veroorzaakt wordt.

De periode waarin de schade aanvangt concentreert zich in het vroege voorjaar (jan, feb, maart).⁶⁹ In de onderstaande figuur uit het Faunabeheerplan Overijssel 2019-2024 (blz. 45), waar het som/gemiddelde over 5 jaar per maand wordt weergegeven, wordt dit geïllustreerd. Het vroege voorjaar is de periode voor de aanwas van de eerste snede. De eerste snede is één van, dan wel de belangrijkste snede voor een melkveehouder. De eerste snede wordt meestal rond april-mei van het land gehaald.⁷⁰ Deze heeft voor agrarisch ondernemers de meeste bedrijfseconomische waarde daar dit kwalitatief en kwantitatief de beste snede is.

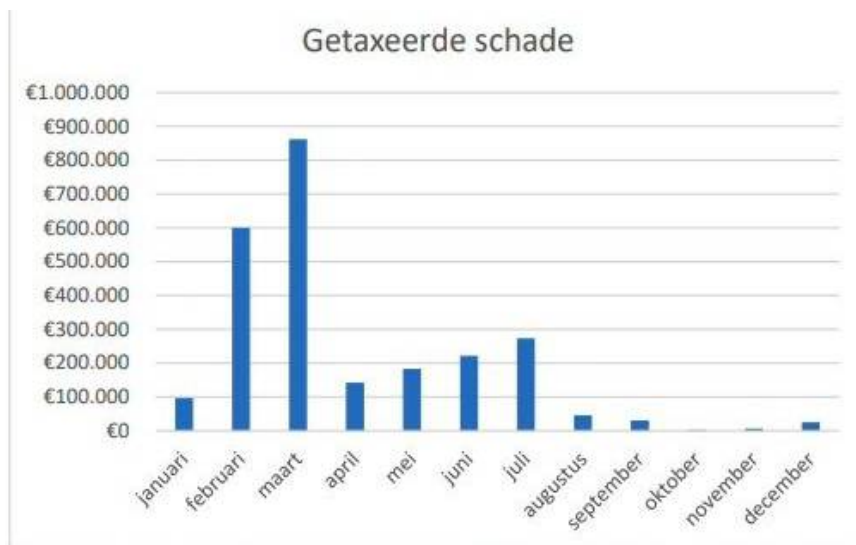
⁶⁶ Artikel 3.3 lid 4b 3°. Wnb

⁶⁷ De Afdeling oordeelde 2007 dat dit een redelijk bedrag was om van uit te gaan voor beoordeling van een schade als ‘belangrijke schade’ (ABRvS 21 maart 2007, nr. 200606996/1, ECLI:NL:RVS:2007:BA1175)

⁶⁸ <https://www.bij12.nl/wp-content/uploads/2021/06/Ganzen-zonder-grenzen-door-de-Maatschappelijke-Adviesraad-Faunaschade.pdf>

⁶⁹ Faunabeheerplan Overijssel 2019-2024, Versie definitief 2019022 (45)

⁷⁰ www.deloonwerker.nl



Figuur Getaxeerde schade per maand in de periode 01-01-2014 t/m 31-12-2018 in Overijssel (bron: BIJ12, unit Faunazaken)

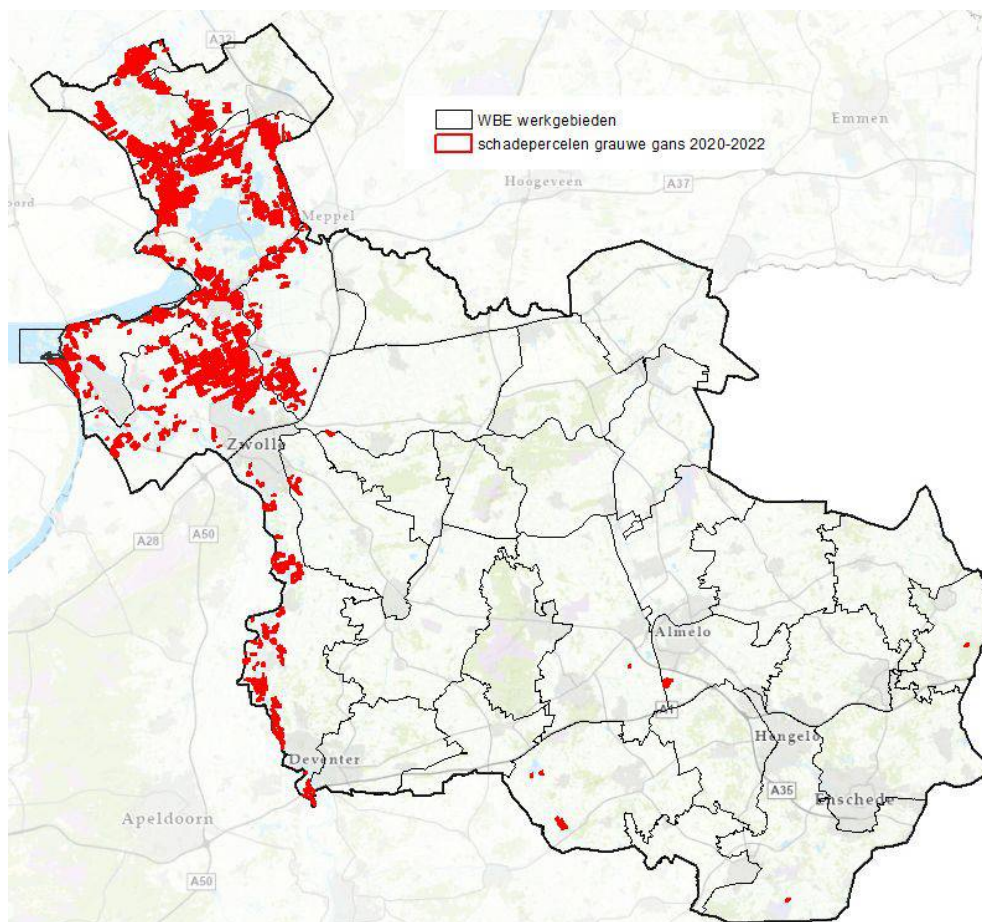
In onderstaande figuur is het gemiddelde getaxeerde gewasschade van grauwe ganzen (zomer en winter) voor de periode 2018 t/m 2022 uitgesplitst per WBE dat in het plangebied ligt. Dit betreft in de zes genoemde WBE's waar afschot van koppelvormers op grond van is voorzien.

WBE	getaxeerde schade
Weerribben	247.289
Noord Westhoek	436.296
D Oldematen	59.918
Ijssellanden	206.334
Jachtvereniging Kampen	60.459
Ijsselstreek-Salland	71.707
Totaal	1.082.005

Figuur overzicht van getaxeerde schade van grauwe ganzen in de zes genoemde WBE's. Bronnen: FRS en BIJ12⁷¹

De FBE heeft ook ruimtelijk inzichtelijk gemaakt waar de schadepercelen zich bevinden. De getaxeerde gewasschade veroorzaakt door grauwe ganzen in de provincie Overijssel concentreert zich voornamelijk op blijvend grasland in het westelijk deel van de provincie rond en in zes Natura 2000-gebieden: *Weerribben, De Wieden, Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, Zwarte Meer, Ketelmeer & Vossemeer, en Rijntakken (deelgebied Ijsseluiterwaarden)*. In de onderstaande figuur zijn de locaties met schadepercelen door grauwe ganzen in periode 2020 – 2022 weergegeven.

⁷¹ In deze tabel gaat het dus om de gemiddelde totale schade (zomer en winter) over vijf achtereenvolgende jaren. Jaarrond verblijvende ganzen veroorzaken het gehele jaar door schade. In de winterperiode wordt 60% veroorzaakt door jaarrond verblijvende ganzen en 40% wordt dan veroorzaakt door de trek ganzen.



Figuur. Schadepercelen grauwe ganzen in de periode 2020 t/m 2022

De toename in, en te hoge jaarlijkse gewasschade (met name aan blijvend grasland) maakt de inzet van methoden en middelen tot weren en verjagen en bejagen (verjagen met ondersteunend afschot) noodzakelijk ter voorkoming van gewasschade. De getaxeerde gewasschade en de aantallen ganzen (rond de 40.000 stuks) zijn momenteel groter dan de in het beleid gestelde doelen (13.654 stuks).⁷²

Dreigende belangrijke schade aan door koppelvormende grauwe ganzen op agrarische gewassen in Overijssel achten wij aannemelijk.

D.1.3 Toetsing treffen van preventieve maatregelen

De wet bepaalt dat een ontheffing uitsluitend wordt verleend als er geen andere bevredigende oplossing bestaat. In ons Kader Faunabeheerplan 2024-2029 (blz. 3 en 4) staat wat wij verstaan onder preventieve maatregelen. Dit zijn alle maatregelen die als doel hebben schade aan één of meer van de wettelijke belangen te voorkomen of te beperken. Dat kan op verschillende manieren:

1. zonder bestrijding van schadeveroorzakende dieren: de belanghebbende bij een van de beschermde belangen treft maatregelen om schade te voorkomen door bijvoorbeeld afscherming van grond en wegbeheer;
2. door verstoren en/of verjagen van schadeveroorzakende dieren;
3. door afschot van schadeveroorzakende dieren;
4. door toepassing van robuuste vormen van populatiebeheer.

⁷² Kader Faunabeheerplan 2024-2029, versie 2023 02 14, Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Overijssel op 21 maart 2023 (19).

- Doelstelling zomer: populatie terug te brengen tot de aantallen uit 2005, zijnde 13.654 stuks.
- Doelstelling winter: schade terug te brengen tot het niveau van 2005, zijnde €130.363,--

Dit onderscheid en de volgorde daarin is van belang omdat een volgende 'trap' alleen gebruikt mag worden als de voorgaande onvoldoende resultaat oplevert. Daarbij mag de proportionaliteit tussen de te nemen maatregelen en de te voorkomen (dreigende) schade meewegen.

Onder preventieve middelen (dwz. bevredigende middelen waarmee gewasschade voorkomen kan worden anders dan afschot) waarvan de Wet stelt dat deze eerst voldoende uitgenut moeten zijn, voordat verjaagd, gevangen of gedood mag worden, verstaan wij de middelen /methoden om de percelen onaantrekkelijk en/of onbereikbaar voor ganzen te maken, of niet dodelijke verjagingsmiddelen.

Er bestaan veel middelen en methoden om groepen foeragerende ganzen te verjagen, of om percelen met gewassen onaantrekkelijk te maken. Met enige regelmaat worden nieuwe middelen en methoden bedacht. Een uitgebreide lijst van preventieve maatregelen wordt beschreven in de Faunaschade Preventie Kit van BIJ12 unit Faunazaken.⁷³

Ganzen wennen snel aan deze preventieve maatregelen wanneer blijkt dat hier geen werkelijk gevaar van uitgaat. Uit het onderzoek van Buij uit 2018 naar schadesoorten en schadepreventie blijkt dat er nog geen enkel verjagingsmiddel is dat zonder de gewinning van ganzen kon zorgen voor een effectieve en structurele vermindering van gewasschade.⁷⁴

Volgens de Faunabeheereenheid zijn als preventieve maatregel om schade aan gewassen te voorkomen, zowel visuele als akoestische middelen ingezet (o.a. linten, vogelverschrikkers, vlaggen, menselijke verjaging). Zie voor een overzicht van het type en het aantal getroffen preventieve maatregelen Bijlage II van het Faunabeheerplan Overijssel 2019-2024.⁷⁵

Een voorwaarde voor agrariërs om in aanmerking te komen voor een financiële schadevergoeding door Faunazaken is het treffen van preventieve maatregelen. Deze richtlijn is ook van toepassing op 'verjaging van ganzen met behulp van ondersteunend afschot'. De randvoorwaarden voor schade-uitkering zijn dan:⁷⁶

- minimaal twee keer per week schadebestrijden door middel van afschot van de schadeveroorzakende diersoort in de periode dat er schade wordt veroorzaakt;

In onze Beleidsregel Natuur Overijssel 2017⁷⁷ staat in artikel 6.2 dat wij van de grondgebruiker verwachten dat deze al het mogelijke wat in redelijkheid en billijkheid van hem kan worden verwacht heeft ondernomen, om schade zoveel mogelijk te voorkomen of beperken. Maatregelen of inspanningen die worden verwacht zijn:

- a) voor kwetsbare gewassen, minimaal één akoestisch en één visueel middel, in voldoende aantallen;
- b) voor schade door zoogdieren aan kapitaalintensieve teelten of aan gehouden landbouwhuisdieren, het tijdig plaatsen van een deugdelijk raster;
- c) voor niet-kwetsbare gewassen, zoals weide-, hooi-, of graszaadpercelen waarvan het grasgewas minimaal zes maanden oud is, en granen en graszaad in de periode waarin het gewas afrijpt: verjaging door menselijke aanwezigheid, en/of akoestische en visuele middelen.

Ter ondersteuning van bovenstaande werende en verjagende maatregelen dient als aanvulling adequaat gebruik gemaakt te worden van het verjagingsmiddel verjaging met behulp van ondersteunend afschot. In onze Beleidsregel Natuur Overijssel 2017 hebben wij in artikel 6.3 lid. 3 de volgende randvoorwaarde opgenomen om gewasschade door ganzen te beperken en in aanmerking te komen voor een tegemoetkoming in de schade:

⁷³ <https://www.bij12.nl/onderwerpen/faunazaken/faunaschade-preventiekit-fpk/>

⁷⁴ Buij R., e.a. Overzicht onderzoek schadesoorten in Nederland en Leidraad beoordeling onderzoek wildschade, 2018 (blz. 31)

⁷⁵ <https://overijssel.faunabeheereenheid.com/faunabeheerplan/>

⁷⁶ <https://www.bij12.nl/onderwerpen/faunazaken/schade-bestrijden/adequaat-gebruik-ontheffing/>

⁷⁷ <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR601023>

- a) de ontheffing op deugdelijke wijze en tijdig, vooraf of uiterlijk op de dag van schadeconstatering, is aangevraagd en op inhoudelijke gronden door gedeputeerde staten is geweigerd of niet in behandeling is genomen, en dit de aanvrager niet te verwijten is; of
- b) de ontheffing (of machtiging/toestemming tot gebruik van een bestaande ontheffing) op deugdelijke wijze en tijdig, vooraf of uiterlijk op de dag van schadeconstatering, is aangevraagd en, nadat deze is verleend, daarvan op adequate wijze gebruik is gemaakt en er desondanks schade is opgetreden.

In paragraaf C1.2 van deze ontheffing is een overzicht opgenomen van de verschillende geregistreerde preventieve maatregelen die in en nabij het plangebied genomen zijn.

Met het treffen van bovenstaande redelijke en billijke schadebeheermaatregelen zijn de middelen/methoden om het agrarisch grasland *onaantrekkelijk* te maken voor de aangevraagde ganzensoorten voldoende uitgenut.

Gelet op grote schade is het noodzakelijk om naast visuele en akoestische verjagingsmiddelen aanvullend van het verjagingsmiddel ondersteunend afschot gebruik te kunnen maken.

Andere maatregelen, zoals bijvoorbeeld het overnetten van agrarisch land, zijn niet functioneel of onwenselijk vanwege andere fauna die zich op de graslanden bevinden. Dit zijn disproportionele maatregelen en zijn dan ook geen bevredigende alternatieven.

Op dit moment zijn drie ontheffingen (afschot zomerganzen, afschot winterganzen en nestbehandeling) van kracht waarmee beheer op grauwe ganzen plaatsvindt.⁷⁸ Ondanks deze drie ontheffingen waarmee gewasschade bestreden kan worden, blijkt dat de getaxeerde gewasschade door grauwe ganzen tussen 2018 en 2022 nog steeds een stijgende lijn vertoont (zie figuur getaxeerde gewasschade in paragraaf C1.3 van dit besluit).

Visuele en akoestische verjagingsmiddelen zijn door de grondgebruikers gebruikt om ganzen te verjagen. Aanvullend daarop is adequaat gebruik gemaakt van de ontheffing van de methode verjagen met ondersteunend afschot. Dat van de ontheffing gebruik gemaakt is valt af te leiden uit de verleende uitkering van schade door BIJ12. Indien de grondgebruiker niet adequaat gebruik maakt van de ontheffing komt deze niet in aanmerking voor een schade-uitkering. In onze 'Beleidsregel Natuur Overijssel 2017' (hoofdstuk 6), en de 'Protocollen en richtlijnen taxaties schadebestrijding', staan de richtlijnen waar een agrariër aan moet voldoen om in aanmerking te komen voor een schade uitkering.⁷⁹

Desondanks blijkt uit de gegevens van de FBE over het gebruik van de ontheffingen in de afgelopen jaren dat belangrijke schade aan gewassen nog steeds aanzienlijk is.⁸⁰

De mogelijkheden die de huidige ontheffingen aan jagers bieden, om de schade door grauwe ganzen te beperken, zijn nog steeds ontoereikend. De stijging van de populatie jaarrond verblijvende grauwe ganzen neemt in Overijssel licht af, (zie paragraaf C1.4) echter nog onvoldoende om de gewenste doelen tav gewasschade te halen.

Conclusie

Met het treffen van bovenstaande redelijke en billijke schadebeheermaatregelen zijn de middelen/methoden om het agrarisch grasland *onaantrekkelijk* te maken voor de aangevraagde ganzensoorten voldoende uitgenut. De bestaande ontheffingen bieden nog onvoldoende ruimte om schade te bestrijden, en zijn daardoor onvoldoende effectief om het aantal jaarrond verblijvende grauwe ganzen en de gewasschade voldoende naar beneden te brengen.

Een aanvullende opdracht/ontheffing die een gecoördineerde en planmatige aanpak door professionele schadebestrijders (BOA's), ook mogelijk maakt in gebieden waar tot nu toe geen gericht populatiebeheer op koppelvormende ganzen mogelijk was (zes Natura 2000-gebieden en een zone van 500 m¹

⁷⁸ Ontheffing winterganzen kenmerk 2019/0254398; Ontheffing zomerganzen kenmerk 2020/0097946; Ontheffing nestbehandeling 2020/0004418

⁷⁹ Beleidsregel Natuur Overijssel 2017: <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR601023>, en: <https://www.bij12.nl/wp-content/uploads/2022/06/Protocollen-en-richtlijnen-taxatie-faunaschade-2.0-feb-2022.pdf>

⁸⁰ Bron: Beheerplan Koppelreductie Grauwe gans, FBE Overijssel, figuur 5 op blz 8: getaxeerde gewasschade cijfers van BIJ12.even

daaromheen), is noodzakelijk om het aantal jaarrond verblijvende grauwe ganzen verder terug te dringen, en daarmee ook de gewasschade te verminderen.

D.1.4 Toetsing gunstige staat van instandhouding

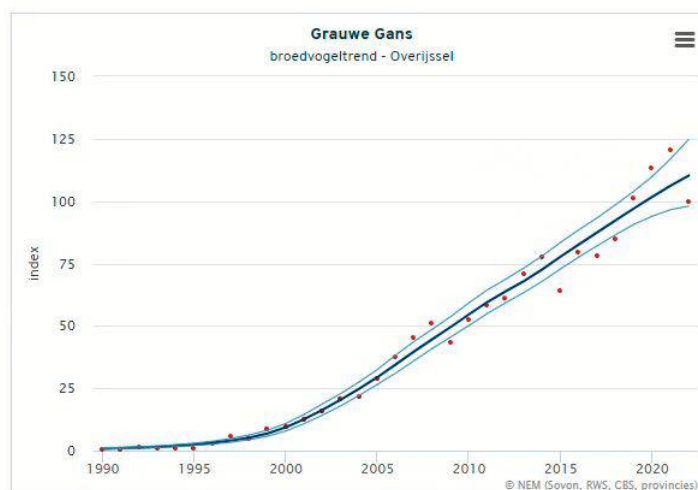
Volgens de Wnb mogen de schadebeheer en bestrijdingsmaatregelen niet leiden tot een verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort (artikel 3.3 lid 4c). En in een ontheffing moet voor vogels de wijze waarop het risico voor het behoud van de vogelstand wordt beperkt aangetoond worden (artikel 3.3 lid 5c).

Met deze opdracht/ontheffing koppelreductie jaarrond verblijvende grauwe ganzen wordt uitvoering gegeven aan het faunabeleid van de provincie Overijssel. Het doel is om de gewasschade door jaarrond verblijvende grauwe ganzen in Overijssel te beperken door de aantallen jaarrond verblijvende grauwe ganzen te reduceren. De provincie hanteert hiervoor het (berekende) streefaantal van 2005, namelijk 13.654 stuks. Om dit aantal te proberen te bereiken zullen meerdere middelen nodig zijn, één van deze middelen is afschot van koppelvormende jaarrond verblijvende ganzen (koppelreductie).

De grauwe gans is geen Rode Lijst-soort. Sovon geeft op haar website aan dat in Nederland er jaar op jaar een significante aantalstoename van broedende grauwe ganzen van meer dan 5% per jaar. De Staat van Instandhouding van de grauwe gans als broedvogel wordt door Sovon zowel in Nederland als in Overijssel als gunstig beoordeeld.

Aantalsontwikkeling Overijssel

broedvogeltrend



Deze grafiek is gebaseerd op het Meetnet Broedvogels (BMP, MUS, MAS). Weergegeven is de jaarlijkse index van de broedpopulatie (rode punten) en de trendlijn (donker gekleurde lijn).

vanaf 1990 significante toename, >5% per jaar (+++, minimaal verdubbeling in 15 jaar)

laatste 12 jaar significante toename, <5% per jaar (+)

Zomertellingen grauwe ganzen Overijssel

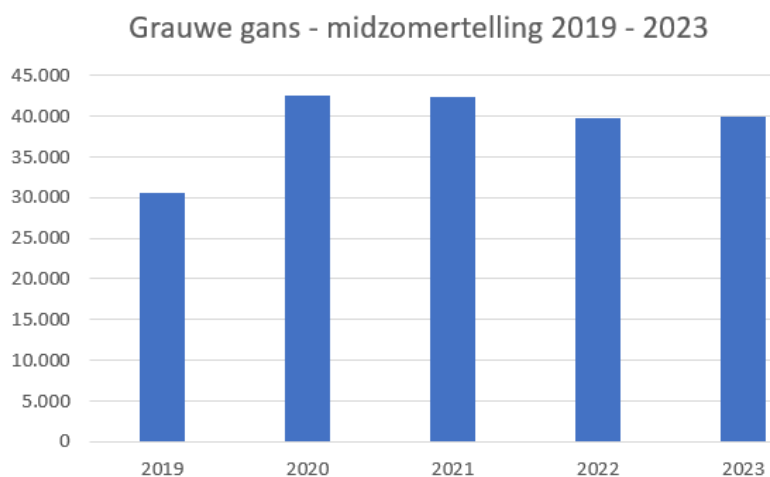
Jaarlijks op de derde zaterdag van juli vindt een provincie brede zomer(trend)telling van ganzen plaats, uitgevoerd door de WBE's in de provincie Overijssel. Deze trendtelling geschiedt overeenkomstig het "Protocol zomertelling ganzen" van de Landelijke technische werkgroep zomertelling ganzen (Bijlage 3, Faunabeheerplan Overijssel, 20 december 2018).

Ook de monitoring van onze provinciale *Ontheffing Wet natuurbescherming Grauwe gans, Brandgans en Kolgans (1 apr-1 okt)* van 31 maart 2020 (kenmerk: 2020/0097946) vindt plaats middels de jaarlijkse zomertellingen uit te voeren in WBE-gebieden in overeenstemming met het *Protocol zomertelling ganzen* van de landelijke technische werkgroep zomertelling ganzen.

"Protocol zomertelling ganzen" is opgesteld ter bevordering van een gestandaardiseerde telling in de zomer van ganzen in Nederland. Deze zomertelling van ganzen heeft twee belangrijke doelen: een zo volledig mogelijk overzicht verkrijgen van het aantal ganzen per soort in de afzonderlijke provincies en het schatten van een landelijk totaaloverzicht van het aantal jaarrond verblijvende ganzen. In het bestuur

van elke faunabeheereenheid zijn de belangen van de verschillende typen grondgebruik vertegenwoordigd: jacht, landbouw, particulier grondbezit en natuurbeheer (terreinbeherende organisaties). Een breed gedragen protocol en (gezamenlijke) uitvoering van de telling door de betrokken organisaties dragen bij aan betrouwbare en niet ter discussie staande populatiegegevens.⁸¹ In de landelijke werkgroep zomertelling ganzen die dit protocol heeft opgesteld zijn de volgende organisaties vertegenwoordigd: SOVON, de Jagersvereniging, Natuurmonumenten, Landschap Noord-Holland (afd. onderzoek en advies), Staatsbosbeheer, de Faunabeheereenheid (FBE) Zuid-Holland, FBE Utrecht, FBE Limburg, en CLM Onderzoek en Advies.⁸²

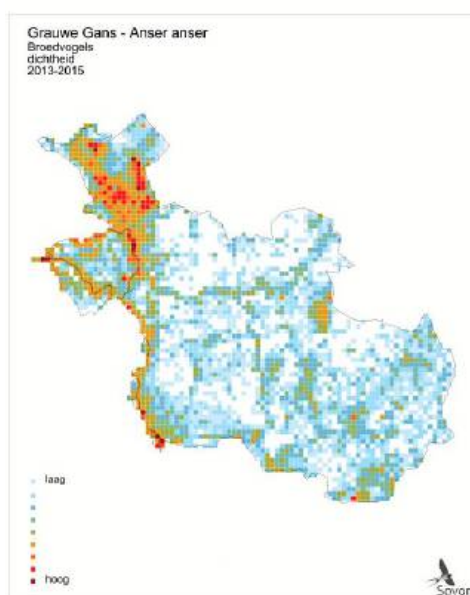
Onderstaande figuur geeft van deze trendtelling de uitkomsten van de laatste 5 jaar weer.



Uitkomsten midzomertellingen grauwe ganzen in Overijssel van 2019 t/m 2023. Bron: FRS

Spreiding broedende grauwe ganzen in Overijssel; SOVON

In de provincie Overijssel komt de jaarrond verblijvende grauwe gans als broedvogel verspreid voor. Zoals uit de onderstaande figuur blijkt, komt de vogel met name in het westelijk deel van Overijssel in en nabij de N2000 gebieden: Wieden en Weerribben, Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, Zwarte Meer, Ketelmeer & Vossemeer en de IJsseluiterwaarden (Rijntakken).



⁸¹ Bijlage 3, Faunabeheerplan Overijssel, 20 december 2018

⁸² Bijlage 3, Faunabeheerplan Overijssel, 20 december 2018

De staat van instandhouding van de grauwe gans als broedvogel in Nederland en Overijssel loopt geen gevaar. Uit de gunstige staat van instandhouding als broedvogel in Nederland, en de midzomertellingen van de WBE's in de provincie Overijssel, in relatie tot het verwachte aantal ganzen dat geschoten gaat worden, blijkt dat de staat van instandhouding nooit in gevaar komt.

Daarnaast worden in de winter- en zomerperiode de aantallen ganzen en de geschoten ganzen middels een 'hand aan de kraan' principe en 'realtime' gemonitord. De FBE monitort het aantal afgeschoten ganzen in het Faunaregistratiesysteem (FRS).

Om te borgen dat het aantal jaarrond verblijvende grauwe ganzen niet onder de aantallen van 2005 komen (13.654 stuks), wordt het "hand-aan-de-kraan-principe" gehanteerd. Dit houdt in dat het verschil in aantal ganzen tussen de laatste zomertelling en het aantal van 2005 geschoten mag worden. Indien uit de afschotgegevens in het Faunaregistratiesysteem (FRS) blijkt dat het maximale aantal ganzen geschoten is, worden de beheer en/of schadebestrijdingsmaatregelen aangepast.

De afschotgegevens dienen binnen 7 dagen in het FRS ingevoerd te worden, waardoor er sprake is van het "real-time" registreren van gegevens. De FBE dient het aantal geschoten ganzen te monitoren. Indien door het schieten van grauwe ganzen het door de provincie vastgestelde minimumaantal jaarrond verblijvende ganzen in Overijssel behaald wordt (aantallen 2005; 13.654 stuks) dient de FBE dit te signaleren, en daarna meteen te rapporteren aan de provincie. Aan deze monitoring wordt invulling gegeven door:

- Bijhouden van afschotgegevens in het faunaregistratiesysteem en periodiek te rapporteren aan de provincie.
- Jaarlijkse zomertellingen uit te voeren door de WBE-gebieden conform het protocol zomertelling ganzen van de landelijke technische werkgroep zomertelling ganzen (april, 2012, bijlage 3 Faunabeheerplan).

Om dit te borgen hebben wij voorschrift 11 tot en met 14 opgenomen.

Conclusie

De (toekomstige) staat van instandhouding in Overijssel voor de grauwe gans als broedvogel en als 'zomergans' is gunstig te noemen. Dit omdat de aantallen in Nederland toenemen, in Overijssel licht afvlakken en de aantallen voldoende hoog zijn. Omdat er beperkingen in aantal afschot aan de ontheffing gekoppeld zijn, en het schadebeheer gemonitord wordt, komt de (toekomstige) staat van instandhouding door het gebruik van deze ontheffing in Overijssel nooit in gevaar.

D.1.5 Toetsing provinciaal beleid

Ons *Kader Faunabeheerplan 2024-2029* wordt ook gebruikt voor het opstellen van een opdracht en ontheffing.⁸³ Het Kader concretiseert het bestaande beleid. In het kader staat op bladzijde 19 over de grauwe gans het volgende:

Beoogd resultaat:

- Geen verslechtering staat van instandhouding.
- Bereiken instandhoudingsdoelen N2000.
- Doelstelling zomer: populatie terug te brengen tot de aantallen uit 2005:
 - o Grauwe gans: 13.654
- Doelstelling winter: schade terug te brengen tot het niveau van 2005 (in gewicht droge stof).
 - o Grauwe gans: € 130.363
- Voorkomen en beperken van schade.

Ons beleid staat het gebruik van deze opdracht en ontheffing toe.

D.1.6 Toetsing gebruikte middelen, methoden, en tijd en plaats

⁸³ *Kader Faunabeheerplan 2024-2029*, versie 2023-02-14, Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Overijssel op 21 maart 2023 (19)

In artikel 3.3 lid 5 van de Wnb staat dat in een ontheffing in elk geval voorschriften opgenomen worden en regels gesteld over:

- a. de middelen, installaties of methoden voor het vangen of doden, waarbij enkel het gebruik wordt toegestaan van bij algemene maatregel van bestuur aangewezen middelen, installaties of methoden;
- b. de tijd en plaats waarvoor de ontheffing of vrijstelling geldt; en,
- c. de wijze waarop het risico voor het behoud van de vogelstand wordt beperkt.

De FBE verzoekt een opdracht/ontheffing om koppelvormende grauwe ganzen te opzettelijk te doden. Daarbij wordt verzocht gebruik te mogen maken van de volgende middelen en/of methoden:

- het gebruik van een kogelgeweer;
- het gebruik van een geluiddemper op het geweer;
- het geweer te gebruiken op gronden niet zijnde een jachtveld;
- zonder schriftelijke, gedagtekende en ondertekende toestemming van de grondgebruiker;
- In de periode 1 januari tot 15 maart, en in de dag periode tussen 09.00 uur en 16.00 uur;
- De koppelreductie vindt plaats in zes Natura 2000-gebieden (*Weerribben, De Wieden, Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, Zwarte Meer, Ketelmeer & Vossemeer, en Rijntakken (deelgebied IJsseluiterwaarden)*), en in een zone van maximaal 500m¹ daaromheen.

Het beoogde doel van het planmatig schieten met het geweer met een geluiddemper van koppelvormende grauwe ganzen door aangewezen professionele schadebestrijders in en rondom Natura 2000-gebieden, is efficiënter dan gebruik te maken van de schadebestrijdingsmethode (ontheffing verjaging met ondersteunend afschot). Daardoor kan schade aan gewassen beter voorkomen worden. Gansen brengen de nacht door op open water dat zich vaak in de Natura 2000-gebieden bevindt. In de schemer en dag periode foerageren ze op voedsel terreinen op land die zich overwegend in en rondom Natura 2000-gebieden bevinden. In dit geval is dat op percelen met kwetsbare agrarische gewassen zoals weergegeven in figuur '*Schadepercelen grauwe ganzen in de periode 2020 t/m 2022*' in paragraaf B1.2 van dit besluit.

De ganzen vliegen in de schemerperiode 's ochtends en 's avonds tussen hun slaappleats op open water en foerageerplaats op percelen met agrarische gewassen.

In het Besluit natuurbescherming (Bnb) staan in artikel 3.9 de middelen, methoden en installaties die voor het vangen en doden van vogels gebruikt mogen worden. In artikel 3.9 eerste lid onderdeel a van het Bnb staat dat een '*geweer*' een aangewezen middel is voor het doden van vogels. Wettelijk gezien mag het geweer in de dag periode en jaarrond gebruikt worden. Daar is geen extra ontheffing voor nodig. Wij geven ook ontheffing om een '*geluiddemper*' op het geweer te gebruiken. Op grond van artikel 3.26 lid 2 sub c. Wnb in samenhang met artikel 3.13 lid 4 Bnb is het toegestaan een ontheffing te geven voor het gebruik van een geluiddemper op het geweer.

Om de overlast door een gewerschot voor mensen en dieren te verminderen, en het gehoor van het beheerteam te beschermen, wordt een geluiddemper gebruikt.

Daarnaast is het gebruik van een geluiddemper noodzakelijk zodat het geweer effectiever gebruikt kan worden. Koppelvormers zijn ganzen die in een paarband leven. In de loop van de winter vallen grotere groepen ganzen uiteen in kleinere groepen, waarbij paren zich afzonderen van de massa. Paren en losse groepjes paren houden zich dan op en nabij de toekomstige broedplaatsen op. De paren zijn dan dus goed herkenbaar en uit hun gedag is af te leiden dat dit lokale broedvogels zijn.⁸⁴ Omdat op grotere afstand (100-200 meter) en met een geluiddemper geschoten wordt, schrikken de koppelvormende ganzen die zich in groepjes paren bevinden niet van het geluid van het schot, en is het mogelijk om in een actie meerdere ganzen te schieten.

Artikel 3.26 lid 1 sub b van de Wnb geeft aan dat het in beginsel verboden is het geweer te gebruiken op gronden die geen jachtveld zijn. Op grond van artikel 3.26 lid 3 van de Wnb kunnen wij echter ontheffing

⁸⁴ Passende beoordeling gecoördineerd beheer 84n Passende Polder Zeevang, Sweco, Referentienummer: NL21-648800269-6470, 2021, (10, 11)

verlenen van dat verbod. Om effectief gebruik te kunnen maken van het geweer verlenen wij daarom ook ontheffing van het verbod om het geweer te gebruiken op gronden die geen jachtveld zijn. Voor het zonder toestemming van de grondgebruiker en/of de grondeigenaar betreden van gronden van derden kunnen wij aan een geselecteerde groep personen een opdracht verstrekken zo nodig met behulp van de sterke arm.⁸⁵ Om effectief gebruik te kunnen maken van het geweer in het plangebied, geven wij daarom aan een geselecteerde groep BOA's of jachttaktheouders die in professioneel dienstverband zijn met faunabeheer in de taakomschrijving (zie bijlage II) een opdracht om zonder toestemming van de grondgebruiker en/of de grondeigenaar de gronden van derden te kunnen betreden zo nodig met behulp van de sterke arm.

Gedeputeerde staten kunnen volgens artikel 3.18 derde lid Wnb bepalen wat er met geschoten dieren gebeurt. De FBE heeft in haar aanvraag aangegeven dat geschoten grauwe ganzen onmiddellijk geruimd worden, en daarna afgevoerd om ingezet te worden in de voedselketen of ter destructie bij Rendac aangeboden worden. Om dit te borgen hebben wij voorschrift 6 opgenomen.

Om te borgen dat het risico voor het behoud van de vogelstand wordt beperkt en om te borgen dat de gebruikte middelen en methoden proportioneel zijn, nemen wij voorschriften op over:

- een doelaantal jaarrond verblijvende grauwe ganzen op dat is gekoppeld aan de aantallen uit 2005;
- een registratieverplichting van de afschot in het Faunaregistratiesysteem; en,
- een meldingsplicht en een monitoringsverplichting.

Dit is geborgd in voorschriften 11 t/m 15.

D.1.7 Toetsing aan wettelijk belang

Wij zijn van oordeel dat het wettelijk belang -ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen- zoals weergegeven in de overweging, voldoende is aangetoond.

D.1.8 Eindconclusie toetsing

De opdracht en ontheffing van de verbodsbepalingen voor grauwe ganzen kan op basis van de wettelijke en beleidsmatige regels worden verleend. De gunstige staat van instandhouding van de betrokken soort wordt niet aangetast.

D.1.9 Zorgplicht blijft altijd gelden

Ongeacht wat in het besluit is weergegeven geldt altijd de zorgplicht, zoals deze is weergegeven in de Wnb.⁸⁶ De zorgplicht geldt voor alle in het wild levende dieren, planten en hun directe leefomgeving. Ook dient eenieder bij het gebruik van middelen voor het vangen en doden van dieren te voorkomen dat het dier onnodig lijdt⁸⁷.

E. Slotconclusie

De opdracht en ontheffing kunnen verleend worden omdat (mogelijke) belangrijke schade door grauwe ganzen aan gewassen duidelijk is aangetoond, de wettelijk vereiste preventieve maatregelen voldoende uitgenut zijn en niet effectief genoeg gebleken zijn. Bovendien loopt de gunstige staat van instandhouding van de grauwe gans geen gevaar.

Aan de opdracht en ontheffing zijn voorschriften verbonden.

⁸⁵ Op grond van artikel 3.18 tweede lid sub b Wnb

⁸⁶ Art. 1.11, eerste en tweede lid Wnb

⁸⁷ Art. 3.24, eerste lid Wnb